

Õiguskantsler

Kristen Michal
Kliimaministeerium

Meie 19.12.2023 nr 7-7/231785/2306488

Eveli Pärn-Lee
Konkurentsiamet

Kristi Talving
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve
Amet

Elektrikatkestused ja võrguteenuse toimepidevus Elektrilevi OÜ jaotusvõrgus

Austatud minister
Austatud peadirektorid

Jaotusvõrguettevõtja Elektrilevi OÜ teeninduspiirkonnas on viimasel ajal olnud palju elektrivarustuse katkestusi, mis on põhjustatud riketest elektrivõrgus ja mille kõrvaldamine võtab aega. Samuti on kurdetud, et võrguettevõtja ei anna piisavalt teavet rikete kestuse, põhjuste ega nende kõrvaldamise eeldatava aja kohta. Inimesed pole rahul kliendisuhtluse kvaliteediga: infotelefonile helistamisel satutakse pikka ootejärjekorda, infotelefonilt ei saa teavet ning teabe jagamiseks loodud infosüsteem Maru ei toimi õigesti, näiteks kuvatakse seal rikete teated sageli vale kuupäevaga.

Inimeste pahameel on õigustatud. Elektrienergia ja selle katkematu kasutamise võimalus on seotud mitme põhiõigusega: elektrikatkestus võib takistada näiteks ettevõtlusega tegelemist (põhiseaduse (PS) § 31) ja hariduse omandamist (PS § 37), see segab perekonnaelu (PS § 26) ja võib ohtu seada tervise (PS § 28) ning piirab ka omandipõhiõigust (PS § 32). Seega on võrguteenuse toimepidevuse ehk püsiva elektriühenduse tagamine ja katkestuste kiire kõrvaldamine väga oluline. Võrguteenuse toimepidevus on oluline ka elektri varustuskindluse tagamisel.

Võrguettevõtja selgituste järgi on viimase aja elektrikatkestuste peamine põhjus raske lume all murdunud puud ja oksad, mis on langenud elektriliinidele. Seda selgitust ei ole põhjust kahtluse alla seada. Siiski tuleb nentida, et ilmastikuoludest põhjustatud elektrikatkestuste arvu ja kestust saanuks ennetava tegevusega vähendada.

Riik saab võrguettevõtjat mõjutada nõudlikuma järelevalve ja muude seadusega ettenähtud sekkumisvõimaluste kaudu. Õigusaktides on võrguettevõtja tegevuse suunamiseks vajalikud normid ja võimalused olemas, olemas on ka nende nõuete üle järelevalvet tegevad asutused.

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Võrguteenusele seatud nõuded ja võrguettevõtja kohustused

Õigusaktides on piisavalt nõudeid, mida järgides saab ilmastikuoludest põhjustatud võrguteenuse katkestusi ennetada või vähemalt nende arvukust vähendada. Mõistagi ei saa vältida kõiki katkestusi. Piisav ennetustegevus aitab edaspidi kokku hoida ressursse ja võimaldab kiiremini kõrvaldada rikkeid, mida ei saa ära hoida.

Võrguteenuse toimivust ohustavad elektriliinide lähedal kasvavad puud ja oksad, mis võivad tuule, lume ja jää tõttu liinidele langeda. Seda ohtu on võimalik ette näha ja vältida. Just selleks ongi elektriliinidel kaitsevöönd ([ehitusseadustiku](#) (EhS) §-d 70, 77).

Kaitsevööndis kasvavaid liinidele ohtlikke puid, põõsaid ja oksa on elektriliini omanikul õigus eemaldada (majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrus nr 73 „[Ehitise kaitsevööndi ulatus, kaitsevööndis tegutsemise kord ja kaitsevööndi tähistusele esitatavad nõuded](#)“). Ohtlike puude ja okste eemaldamiseks ei ole vaja maaomaniku nõusolekut.

Elektriliinidele ohtlike puude ja okste eemaldamine on võrguettevõtja kohustus, sest tema peab tagama elektripaigaldise toimivuse, korrashoiu ja ohutuse. Võrguettevõtjal tuleb hoolitseda, et liini asukohas tekkivad ohud ei takistaks liini toimimist (EhS § 16 lg 1 ja 2, [seadme ohutuse seaduse](#) (SeOS) § 6 lg 2 p 4, § 5 lg 1 p 2). Ohtlik on selline puu või oks, mis kasvab elektriliinile liiga lähedal ning võib mõnel põhjusel, näiteks lume või tormi tõttu, elektriliinile kukkuda.

Võrgu korrashoiu kohustus tähendab ühtlasi kohustust hoida võrk tehniliselt töökorras. Amortiseerunud seadmed tuleb välja vahetada. Lisaks võrgu korrashoiu kohustusele on võrguettevõtjal ka arenduskohustus. Üks abinõu võrguteenuse katkestuste arvu vähendamiseks on ilmastikukindlama elektrivõrgu rajamine.

Võrguettevõtja peab oma teeninduspiirkonnas võrku arendama nii, et see võimaldaks järjepidevalt osutada õigusakti ja tegevusloa tingimuste kohast võrguteenust oma klientidele, arvestades nende põhjendatud vajadusi ([elektrituruseaduse](#) (ELTS) § 66 lg 1). Põhjendatud vajaduse üle otsustab eelkõige elektrienergia tarbija. Võrguettevõtja peab tagama vähemalt õigusaktiga määratud kvaliteedinõuetele vastava teenuse, sealhulgas katkestuste kõrvaldamise ettenähtud aja jooksul. On selge, et elektrienergia varustuskindlus tähendab lisaks piisavate tootmisvõimsuste olemasolule ka võimet transportida elektrienergia tarbijani, seda ka hajaasustuses.

Võrguettevõtja koostab vähemalt iga kahe aasta tagant järgnevas kümneks aastaks arengukava, milles kavandab investeeringud järgmiseks viieks kuni kümneks aastaks (ELTS § 66 lg 8, lg 9 p 2). Konkurentsiamet võib taotleda võrgu arengukava muutmist (ELTS § 66 lg 10). Konkurentsiamet saab võrgu arengukava läbi vaadates hinnata, kas selles kavandatud investeeringutest piisab tarbijate põhjendatud vajaduste rahuldamiseks, sealhulgas võrgu toimepidevuse nõuete täitmiseks (elektrikatkestuste negatiivse mõju vähendamiseks).

Kui võrguettevõtja jaotusvõrguga on ühendatud üle 10 000 tarbija, on ta ühtlasi elutähtsa teenuse osutaja (ELTS § 21¹ p 4). See tähendab, et võrguettevõtja peab hoolitsema võrguteenuse toimepidevuse eest ja katkestuse korral selle kiirelt taastama (HOS § 2 lg 5). Elutähtsa teenuse osutaja peab rakendama teenuse katkestusi ennetavaid meetmeid (HOS 38 lg 3 p 2), samuti peab ta koostama elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi ja plaani ning rakendama seda.

Võrguteenuse toimepidevuse nõuded on kehtestatud majandus- ja taristuministri 28.06.2018 määrusega nr 37 „[Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded elektriga varustamisel](#)“. Määruse kohaselt on elektrienergia edastamise lubatud katkestuse aeg sätestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.04.2005 määruses nr 42 „[Võrguteenuse kvaliteedinõuded ja võrgutasude vähendamise tingimused kvaliteedinõuete rikkumise korral](#)“. Ühtlasi on ette nähtud võrgutasude automaatne vähendamine, kui võrguteenuse toimepidevuse nõudeid rikutakse.

Elektrivõrgu korrashoiu ja võrgu arenduse kulud kaetakse võrgutasudest. Võrgutasu peab olema selline, mis võimaldaks võrguettevõtjal järjepidevalt teha investeeringuid nii korrashoiuks kui arenduskohustuse ning kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmiseks (ELTS § 71 lg 5 punktid 2 ja 4).

Võrgutasu kehtestab võrguettevõtja pärast seda, kui ta on selle kooskõlastanud Konkurentsiametiga (ELTS § 71 lg 3, § 73 lg 4). Konkurentsiamet kontrollib, kas võrgutasu vastab seadusele ning ka seda, kas hinna sisse arvestatud kulud on põhjendatud (ELTS § 73 lg 1). Silmas tuleb pidada sedagi, et jaotusvõrguettevõtjal peab olema piisavalt tööjõudu, raha ning tehnilisi ressursse võrguteenuse osutamiseks (ELTS § 18 lg 5).

Kõigi nende nõuete järgimise eest peab hea seisma mitu valitsusasutust.

Valitsusasutuste roll võrguteenusele seatud nõuete järgimise tagamisel

Kliimaministerium kontrollib, kas on tagatud elutähtsa teenuse toimepidevus elektrivarustuses ning kas selle teenuse osutaja rakendab teenuse katkestusi ennetavaid meetmeid ja täidab muid kohustusi ([hädaolukorra seaduse](#) (HOS) § 36 lg 1¹ ja § 37 lg 1 p 2, § 45 lg 1 p 3).

Kliimaministerium võib enda ülesandeid üle anda ka enda valitsemisalas asuvale ametile või inspeksioonile (HOS § 37 lg 5). Ministeriumi valitsemisalas on Keskkonnaamet ja Transpordiamet ([Vabariigi Valitsuse seaduse](#) § 61 lg 2).

Keskkonnaameti puhul võib aimata mõningast puutumust elektrienergia võrguteenuse toimepidevuse tagamiseks tehtava järelevalvega. Paljud elektriliinid asuvad metsas (ligikaudu 20 000 km), sealhulgas looduskaitsealadel. Kui Kliimaministerium on Keskkonnaametile üle andnud mõned ülesanded HOS § 37 lõike 5 alusel, siis saaks Keskkonnaamet näiteks anda jaotusvõrguettevõtjale nõu, et see eemaldaks ka kaitsealal asuva elektripaigaldise kaitsevööndis kasvavad ohtlikud puud ja oksad kogu kaitsevööndi ulatuses, ja teha selle üle ka järelevalvet.

Konkurentsiamet kontrollib elektrituruseadusega sätestatud nõuete järgimist (ELTS § 93), aga ametil on ka muid ülesandeid, mida täites mõjutab ta oluliselt seda, kuidas jaotusvõrguettevõtja tegutseb või saab tegutseda. Konkurentsiamet kontrollib võrgutasu ja selle arvutamise metoodikat ning annab hinnangu võrguettevõtja koostatud võrgu arendamise kavale (ELTS §-d 73, 66). Samuti annab Konkurentsiamet võrguettevõtjale tegevusloa ja määrab tegevusloaga tehnilised, majanduslikud ja organisatsioonilised tingimused, mida võrguettevõtja peab täitma.

Konkurentsiamet saab seada täpsemaid nõudeid ka võrgu arenduskohustusele tegevusloa kaudu, kusjuures tegevusloa tingimusi võib vajadusel muuta ka hiljem (ELTS § 32 lg 2, lg 4 p 2, § 33). Kõiki neid ülesandeid täites tuleb silmas pidada seadusega sätestatud nõudeid ja eesmäärke, eelkõige võrguteenuse toimepidevust ja seda, et võrguettevõtja arendaks elektrivõrku tarbijate põhjendatud vajadusi arvestades ning et võrguettevõtja oleks võimeline oma ülesandeid täitma.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet kontrollib, kuidas võrguettevõtja järgib ehitusseadustiku ja seadme ohutuse seaduse nõudeid ([ehitusseadustiku](#) § 130 lg 3 punktid 1 ja 4, [seadme ohutuse seaduse](#) § 14). Eelkõige on ameti pädevuses teha järelevalvet jaotusvõrgu tehnilise seisundi üle, sealhulgas selle üle, kas on järgitud elektripaigaldise kaitsevööndi nõudeid.

Et olukorrast paremat ülevaadet saada, palun teilt lähemaid selgitusi.

Kliimaministeriumil palun vastata järgmistele küsimustele:

1) Kas ja kuidas täidab Kliimaministerium talle hädaolukorra seadusega pandud kohustusi elektrivarustuse toimepidevuse tagamiseks: kas on tehtud või tehakse järelevalvet, nagu on ette nähtud HOS § 37 lõike 1 punktis 3?

- 2) Kas jaotusvõrguettevõtja Elektrilevi OÜ võrguteenuse taastamise toimingud on korraldatud otstarbekalt?
- 3) Kas elutähtsa toimepidevuse nõuete seas võiks olla ka elektrikatkestustest teavitamise ja teabe tagamisele kvaliteedistandardi kehtestamine?
- 4) Milliseid lahendusi näete ja rakendate elektri võrguteenuste toimepidevuse ja kvaliteedi parandamiseks?
- 5) Kas Teie hinnangul on õigusaktides puudusi, mis takistavad võrguteenuse kvaliteeti ja toimepidevust parandamast?

Konkurentsiametil palun vastata järgmistele küsimustele:

- 1) Kas Elektrilevi OÜ täidab talle õigusaktidega pandud ülesandeid nõuetekohaselt?
- 2) Kas Elektrilevi OÜ on võimeline täitma võrgu korrashoiu ja arendamise kohustust? Kas võrguettevõtjal on oma ülesannete täitmiseks vajalikud ressursid: inimesed, raha ja tehnilised vahendid, nagu näeb ette ELTS § 18 lõige 5? Kui ei ole, siis milliseid abinõusid Konkurentsiamet rakendab olukorra parandamiseks?
- 3) Kas Konkurentsiamet järgib talle seadusega pandud ülesannete täitmisel seda, et võrguettevõtja oleks võimeline tagama võrgu toimepidevuse ja täitma ka võrgu arendamise kohustust?
- 4) Kas võrgutasu on piisav selleks, et võrguettevõtja saaks teha vajalikke korrashoiutöid ja võrku arendada selleks, et tagada varustuskindlus ja täita toimepidevuse nõudeid?
- 5) Kas jaotusvõrku on seni arendatud rahuldavas tempos? Kui leiate, et seda ei ole tehtud, siis mida peate peamiseks takistuseks?

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil palun vastata järgmistele küsimustele:

- 1) Kas ja kuidas olete seni kontrollinud elektriliinide tehnilist korrasolekut? Milline on Teie hinnang olukorrale? Kui jaotusvõrgus on olulisi puudusi, kas olete sellest informeerinud ka Konkurentsiametit ja Kliimaministeeriumi (varem Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi)?
- 2) Kas võrguettevõtja on hooldanud ja hoidnud korras võrguseadmeid, elektriliine ja liinikoridore nii, nagu õigusaktid ette näevad?
- 3) Kui olete tuvastanud puudusi, kas olete pidanud vajalikuks teha ettekirjutusi puuduste kõrvaldamiseks?

Ootan Teilt tagasisidet 29. jaanuariks 2024.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise